

Ese de două ori in septimana:
Joi-a si Dominec'a.

Pretiuu de prenumeratiune:

pre anu intregu . . . 6 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 3 fl. v. a.
" patrariu de anu . . . 1 fl. 50 cr.

Pentru Romani'a si strainetate:

pre anu intregu . . . 9 fl. v. a.
" diumetate de anu . . . 4 fl. 50 cr.

LUMINA.

Correspondintiele si banii de prenumeratiune se se adreseza de a dreptulu: Redactiunei „Lumina” in Aradu, cancelari'a episcopésca.

Pentru publicatiunile de trei ori, ce contieniu cam 150 de cuvinte (spatiu de 20 sime garmond) tacs'a e 3 fl.; pana la 220 de cuvinte 4 fl. éra mai sus 5 fl., intielegendu-se intr' aoeste sume si timbrulu. — Pretiuu publicatiuniloru se se anticipe

Fóia bisericsca, scolastica, literaria si economica.

Organu oficiale alu eparchiei romane gr. or. aradane.

Nr. 49.

PARTE OFICIALA.

Epitr. fond.

Catra membrii comissiuniloru sinodale delegate la Temisiór'a pentru defenitiv'a regulare a administratiunei fonduriloru comune bisericesci ale dieceselor de Aradu si Caransebesiu.

In urmarea conclusului adusu de sinodulu eparchialu alu Aradului in siedinti'a a IV, din 22 Aprile, a. c. Nr. 180. P. T. DT'a esti alesu de membru in comissiunea ce au delegat'o ambele sínóde eparchiali din Caransebesiu si Aradu cu scopu, ca se se intrunésca la Temisiór'a pentru defenitiv'a regulare a administratiunei fonduriloru nóstre comune bisericesci primite de la Carlovetiú si administrate prin Epitropi'a provisoria compusa si constituita la Aradu.

Terminulu pentru intrunirea acestoru comissiuni sinodale s'a defiptu in contielegere cu Preasanti'a Sa domnulu Episcopu alu Caransebesiului pe 1 Noemvre a. c. stilulu nov, la 9. óre nainte de médiadi la Temisiór'a in localitatea ce o va arangia parintele Protopresviteru de acolo Meletiu Dreghiciu conformu inviatiunei. —

Agendele comissiunei sunt normate si indegetate in estrasulu protocolaru alu concluseru sinodali ce sub ¹/₄ spre acomodare Ti se comunica cu aceea provocare: ca la terminulu susindicatu P. T. D. Ta se Te infacisiedi si se participi la adunarea comissiunale la carea amu in-sarcinatu si pre notariulu Epitropiei provisorie a fonduriloru nóstre, adeca pre asessorulu si referintele consistori- alu din Aradu Petru Petroviciu ca se se presentedi cu tóte actele referitórie la afacerile administrationali ale epitropiei provisorie, pentru ca se dee informatiunile si deslucirile necesarie. — Sibiu, 27. Septemvre 1873.

Presedintele Epitropiei fonduriloru:

Procopiu Ivacicoviciu m. p.
Archiepiscopu si Metropolitu.

PARTE NEOFICIALA.

Aradu, ¹/₁₃ Octobre 1873.

Escelenti'a Sa parintele Archiepiscopu si Metropolitu Procopiu astadi cu trasur'a de médiadi a sositu dela Sibiu in Aradu insocitu de Dlu Consilieriu Dr. Paulu Vasiciu, unde in contielegere cu consistoriulu diecesanu va face pregatirile necesari pentru deplinirea scaunulu episcopescu vacante alu Aradului.

Consistoriulu gr. or, din Oradea-mare a tramisu Escelentiei Sale domnulu Archiepiscopu si metropolitu alu nostru Procopiu Ivacicoviciu urmatóri'a adresa de felicitare:

Nr. 486. Plen.

Escelenti'a Vóstra,

Preasantite Domnule Archiepiscópe si Metropolitite, Parinte Preagratióse!

La bucuri'a generala, ce o are clerulu si poporulu provinciei nóstre metropolitane din incidintele alegerii Escelentiei Vóstre

de archiepiscopu si metropolitu, participa cu deosebire si subse- natulu consistoriu eparchialu, vedindu indeplinitu scaunulu archie- rescu alu fericitului si nemuritoriului archiepiscopu si metropolitu Andreiu baronu de Siagun'a eu acelu barbatu alu natiunei si parinte alu bisericii nóstre, care dupa rondulu canonicu, dupa insusirile sublime archieresci si dupa meritele castigat in demni- tatea archierésca cu totu dreptulu fu chiamatu a stá in fruntea provinciei nóstre metropolitane.

Dar sentiurile nóstre de bucuria dau locu de alta parte unei impresiuni dureróse, candu recugetamu: cá prin ridicarea Escelentiei Vóstre la suprem'a demnitate bisericsca in provinci'a nóstra metropolitana, eparchi'a Aradului si cu aceea consisto- riulu acest'a, intr'un'a cu clerulu si cu poporulu de sub jurisdictiunea sa, are a se despartí de preabunulu seu archiereu diecesanu, care cu adeverata amóre parintésca, cu innalta intie- leptiune, cu multa truda si ingrigire ne a pastoritu in decursu mai bine de 20. de ani, ni a aretatu si ni a intocmitu cáile, pe cari se potemu progresá intre prosperitatea santei nóstre biserici.

Aduncu petrunsi de acestea sentiuri, la gratiós'a chartia a Escelentiei Vóstre din ¹⁶/₂₈. Septembre a. c. Nr. 202. AEM. in- suflata de adeverat'a iubire parintésca, cu carea ni faceti cunos- cuta intrarea Escelentiei Vóstre in functiunea de archiepiscopu si metropolitu, — venimu in alipirea nóstra fiésca a Ve descoperi gratularile nóstre sincere la inal'a demnitate, ce o imbracarati; totu-odata Ve rogamu: ca asecurati despre fiésca nóstra reverin- tia si despre totu sucursulu nostru in celea ce le votí intreprin- de pentru prosperitatea santei nóstre biserici, se ne aveti si mai de parte in iubire parintésca, si se ne numerati intre cei mai de- votati ai Escelentiei Vóstre, cari din cea mai curata anima uramu: ca bunulu Dumnedieu se Ve tiena spre binele bisericii si alu na- tiunei nóstre in pace, intregu, cinstitu, sanetosu, intru dile inde- lungate, dreptu indreptandu cuventulu adeverului!

Din siedinti'a plenaria tienuta in Oradea-mare, la ¹/₁₃ Octobre, 1873.

Ai Escelentiei Vóstre

pururea credintiosi fii:

Consistoriulu eparchialu greco-orientalu din Oradea-mare.

Mironu Romanulu m. p.
archimandritu si vicariu episcopescu.

Nicolau Zigré m. p.
secretariu consistorialu.

Ienopolea, ¹⁵/₃₀ Sept. 1873.

Prin „mai multi credintiosi” din Zimbru (?) sum „provocatu” pe calea acestui pretiuitu organu, a escrie concursu pentru paro- chi'a de acolo, carea dupa vacanciera si mutarea „bravului preutu Ioanu Vusdea remase vacanta”, spre care scopu am si aredicatu „din cass'a bisericeii tacs'a receruta”; si verosimile ca „provocarea” se faca mai mare efectu; se face alusiune la „cért'a dintre credin- tiosi” si la „coruptiunea din partea concurintiloru”. —

Pentru a dá respunsu acestei voci din publicu, fia-mi iertatu a intrebá pre cinstiti „mai multi credintiosi”, cá de ce nu se a- duna comitetulu séu respective sinodulu parochialu din Zimbru — nici atunci, candu este vórba de escriere de concursu, candu se face substituire de preutu, nici atunci, candu este alegere de inveti- toriu? si de ce la biserica din Zimbru in di de dumineca mai preste intregulu anu nu ambla sufletu de omu afara de preutu, invetiatoriu si crasnicu? Pe vr'o câteva ronduri am fostu in comuna si vedeti cinstiti „mai multi credintiosi” cá ce am aflatu! deci cum voiú escrie concursu fara comitetu? au dóra judele, directoriulu localu, unu juratu si mai unu crestinu ca membri ai comitetului — potu aduce hotarire in numele intregulu comitetu? vedeti, eu nu am cutediatu a violá dreptulu comitetului cuprinsu in §. 22. alu statutulu organicu si dvóstre vi luatí indraznire a me amenintia cu scirbirea dreptulu ce in puterea §. 23. p. 5. am ca protopres-

viteru. Vedeti, acest'a nu e lucru frumosu si spuneti celui'a ce v'a invetiatiu spre acest'a, ca d'ia nu se pricepe catra lucrulu a-cest'a, deci si'da molcoma si ve dee pace. In tote comunele din protopresviteratu cunoscu pre fruntasi, numai in Zimbru nu, apoi deca nu pociu se ve intalnescu la biserica, — voiescu se ve vedu baremu in o siedintia de comitetu, apoi deca veti fi de fatia in numeru indestulitoriu si eu totusi nu voiu escrie concursu, atunci veti ave causa a ve plange in publicu, pana atuncia nici eu, nici Venerabilulu consistoriu nu vomu lasa ca dvostre se stricati statutulu organicu, apoi spuneti dvostre celui'a ce a scrisu in numele dvostre in „Lumina“ — si acest'a: ca nici macar congresulu nu cuteza a calca stat. org. — deci cum voru indrazni zimbranii a face acest'a, intr'adeveru ar fi o mare pacala? Scrietoriulu dvostre se bage de sema, ca se nu o patiesca ca cel'a din poveste.

Eu in ver'a acest'a nu m'am potutu duce la dvostre parte ca pentru colera — am fostu ocupatu, parte pentru ca me temeamu, ca voiu face o cale in colo si un'a in cocia, apoi dvostre sciti bine catu e de aici pana la Zimbru si napoi, ar trebui se sciti si aceea, ca cate prejuncture mi-ati recompensatu!

Altu motivu pentru care nu am grabitu cu concursulu — este, ca cu „bravulu preutu Ioanu Vusdea“ — anca nu ni-am trasu socot'a pe deplinu, va se dica, nu am potutu anca indrepta defectele ce am iscusitu in administrarea parohiei, anume: matriculele nu suntu portate cu acuratetia, obligatiuni de pe mai multi bani bisericesci — lipsescu, caci par. Vusdea — bagsema s'a uitatu se le faca; nesce bani, ce a incassatu dsa dela unele parti, pentru a incepe procesul in cauza de divortiu matrimonialu — anca nu li-a administratu la locul seu, afara de aceea a mai ramasu detoriu in sidocsia si birulu protopresbiteralu, cari tote anca nu potu cade afara de combinatiune, candu trebec se se faca stramutare de preutu in Zimbru. Nici cumva se cugetati dvostre, ca eu dora m'asiu fi uitatu de dvostre, seu ca dora nu v'asiu baga nici intr'o sema, — nu! dovoda ca-mi jaceti la anima — este si impregiurarea, ca pana acuma de doue ori am fostu la judecatori'a cerc. reg. din Buteni, pentru a sciriei despre procesulu, ce „bravulu preutu Ioanu Vusdea“ dupa indepartarea sa a raducatu prin fiscalu contra aloru mai multi — anume vr'o 23 — credintiosi din Zimbru pentru pretensiuni stolarie; dovoda, ca me interesezu de caus'a dvostre — este si impregiurarea, ca am fostu incunoscintiatu pre par. adm. P. Bisorca, ca pe Dumineca dupa „diu'a Crucii“ voiu fi la DVostre; inse ce se facu eu, deca intr'aceste se muta la vecinicia fericitulu preutu Iustinu Muntenu, carele in absintia mea me substitui; fiti inse convinsi, ca ce am promis, voiu si implini, inse se nu me invinuitu pre mine, deca dvostre nu veti binevoi a usteni la siedintia. —

Vorbiti de „certa intre credintiosi“, — dar dvostre suntu „mai multi“. ba — dau cu socotela — suntu omeni intiepti si ca unii ce scrieti prin diurnale, veti cunosce reutatea; — deci silitive dvostre ca omeni de pace si, ca „mai multi“ a coversi pre coi ce se certa si a-ii molcomi in catu se pote.

Ce privesce „coruptiunea din partea concurentilor“ — se-mi credeti dvostre, ce eu nu o credu se fia, dar deca totusi ar fi, la acest'a ar trebui se ve bucurati, fiinduca adeca si la dvostre este concurentia si DVostre cei „mai multi“ ca omeni cu minte ce suntu, precum nici nu tragu la indoila, ve veti sci feri de corumpetori.

Cei 3 fl. pentru publicarea concursulu — ve asecurezu — ca pana acuma nu-su periti.

Atat'a pentru cei „mai multi Credintiosi“ deca intr'adeveru — suntu mai multi, er deca suntu mai pucini seu dora chiaru unulu, atuncia lu-svatescu pre acest'a a se lasa de acest'a professiune pentru densulu nemultiamtioria. De unu timpu in cocia, Zimbrulu apare de o dumberava, din carea resaru jurnalistii ca buretii; siodienii care de care mai picantese impartasiescu lumea din acestu locu. Dupa cum sciu, pana acuma nimenea nu s'au luatu dupa cuvintele gureloru loru; nici eu nu li dedeamu respunsu, de „provocarea“ nu mi se facea in acesta pre pretiuita fioia. Ati blamatu pre preutul Bisorca in foi straine si nu ati avutu indreznire a-lu arata la locuri competente, ati batjocuritu poporulu era acolo, si n'ati avutu bunetate catra elu, a-lu intorce dela credintia desiarta si a-lu lumin'a. Deci ce folosu de dvostre! pote ca traiti chiaru din sudorea acelui poporu, si dvostre astfelu sciti resplati? En nitative in oglinda, faptele dvostre de tote dilele — cu catu suntu mai bune de catu a acoloru mai multi! Acuma — vedu ca ve prindeti de mine, deci sirele aceste servesca-ve de reportu la „provocarea“ ce mi-o faceti, si deca pe viitoriu vi veti subscrie numele, bucuros voiu continua cu dvostre, intr'altu chipu nu, pentru ca se-mi credeti mie, ca eu nici acuma nu credu ca intre cei „mai multi credintiosi“ — se fia macaru unulu credintiosu bisericeii din Zimbru.

„Protopopulu respectivu“.

La inceputulu anului scolasticu 1873/4.

N'a fostu nu este si nu pote fi lucru mai frumosu pentru o corporatiune seu societate, decatu candu acele 'si implinescu misiunea conformu programei regulamentulu loru. — Asia e! Inse acest'a satisfactiune misionala pote ca se intempla in altu modu, nu cumu se cere si pote ca 'si ie alta direptiune er' nu ceea ce s'ar accepta. —

Suntemu dloru Invetiatori pe pragulu semestrulu primu — dupa cum se dice celu de ierna — alu anulu scol. 1873/4. si suntemu in momentulu acel'a candu ni se pare ca audimu acusi acusi sunetulu provocatoriu: „deschide scol'a si incepe prelegerile“ se intielege de sine ca aci nu pote fi vorba de altucineva decatu de invetiatoriu; si me nutresce sperantia ca invetiatorii nostri fora exceptiune cu bucuria se descapta la provocarea numita si mai cu bucuria ocupa terenulu desvoltatiunei spirituale. —

Ce este mai delectatoriu pentru noi decatu deprinderea in acesta activitate, si apoi in fine ce ni este mai spre placere si magulire decatu aceea candu nisuintia nostra o vedemu reala si candu in urm'a acesteia ni se acorda tributulu de recunoscintia din partea tuturor'a. Dar pentru meritarea acestor'a se cere o adeverata sirguintia si esperintia. Aci va dice cineva, ca esperintia a receruta in cele instructive este la dispositiunea fiecarui invetiatoriu, apoi voi'a inca nelipsindu — deci contr'a vointiei nefindu resistintia — progresulu in invetiamentu este grandiosu; dara acest'a numai dupa unii, cari socotescu ca precum e in „Lipov'a“, asia e in intregu giurulu ei, ma si in alte parti; — unii ca acestia se insiela forte uritu si se vede ca nu au deplina informatiune despre starea invetiamentulu publicu. —

Dar se ne intorcomu la objectu si apoi se ne intrebamu noi insine „ca ore suntemu pe deplinu pregatiti ca in inceputulu anulu scolasticu pre o cale si intr'o armoniu se putemu conlucra la implinirea misiunei nostre intru binele destinatu viitorulu natiunei nostre“? Eu asiu dice ca nu! Fie-mi permis a ascerne fratiloru invetiatori unu spectacu vidibile despre calificatiunea nostra invetiatoresca: asia cum trebec se fie intre jurstarile de astadi. —

Noi invetiatorii pana la anulu 1870. numai in pedagogia ne-am calificatu intru uniformitate amesuratu sciintiloru ce ni s'au propusu; inse constitutiunea nostra bisericesca a prevediutu ca calificatiunea nostra din Pedagogia nu este destula pentru salvarea „devisei“ scoliloru nostre confesionale si intereseloru poporulu nostru; deci prea bine s'a ingrigitu, ca invetiatorii confesionali se se calibre si prin conveniri invetiatoresci cunoscutu sub nume de „conferintie invetiatoresci tractuali si generali“ aceste suntu uniculu midilocu pentru calificatiunea nostra invetiatoresca afara dintre paratii pedagogiei.

Fie-mi inse permis a dico ca nu este destulu pentru noi aceea ce audimu in conferintiele nostre invetiatoresci, caci cele ce se audu numai cu urechile, de graba peru, si este de lipsa ca discursurile ce se tienu in acele adunari intru propunerea unor'a si altor'a sciintie se se serie si negru pe albu, se se dec publicitatii ca nunumai acci cati-va ensi cati suntu in conferintia se aiba cunoscintia despre ele ci si invetiatorii din afara si pote si din alte tracturi se pota deveni in posesiunea loru.

In jurnalistica nostra romana, de cand a pasitu in vietia sistem'a conferintieloru invetiatoresci, despre ele s'au scrisu multe bune si frumoase; in multe reporturi am cetitu glorificarea numelu unor'a cari au tienutu discursuri „per eminentiam“ despre propunerea unui si altui obieptu de invetiamentu; der' vrendu nevrendu trebec se me mira, cum acci bravi invetiatori n'au esitu cu desteritatea loru in facia publiculu ca asia vorbele loru se nu remana numai intre paratii conferintieloru ci se fie vedute de toti carora li jace la inima desvoltarea poporulu, ca asia vorbele loru nu vorbe se remana ci se se pota dice despre ele, ca „cventulu trupu s'a facutu“. —

Mare dorintia e acest'a, va dice cine-va, ea inse e forte mica, numai a se implini e ceva mai cu greu, si acest'a pentru aceea ca a lua pen'a in mana si a serie, e ceva imposibilu, cu atatu mai virtosu, ca unii sciindu ce se serie se facu a na sci. —

Deci Dloru Invetiatori cari suntu si meritati pe terenulu invetiamentulu, intru interesulu comunu luati ustenela si dati celoru ce dorescu indrumare intru propunerea objepteloru de invetiamentu mai de mare importantia, fiti cu privire: ca toti suntemu o corporatiune constituita pe bas'a unei si aceleasi legi, ca asia toti la unu scopu si o misiune se putemu conlucra intru uniformitate pentru prosperarea intereselor natiunei nostre; colonele pretiuitei foi scolastice „Lumina“ nu voru denega *) publicarea articiloru referitori la propunerea unui seu altui objectu de invetiamentu. Eu din parte-mi 'mi reservezu discutarea asup'a propunerei unui seu altui objectu de invetiamentu pe timpu binevenitu. —

Florianu Ciora, invetiatoriu.

*) Ma diu contra oferimu ospitalitatea cea mai cordiala din orice parte, precum acest'a amu facutu si pana acuma. Red.

Despre incendiul din Iosasielu.

(Continuare.)

La stangerea incendiului contribuira foarte multu pompele de stinsu, un'a din Iosasielu, alt'a din Iosasiu si a trei'a din Gurahontiu. Energi'a Dloru Stanescu notariu in Iosasiu si Burianu adjunctu notariu in Gurahontiu, caror'a le pote fi consciinta limiscita ca au implinitu unu actu de caritate, cea ce este basea a tota religiunea crestina, seu dupa limbajulu unoru modernisti, basea umanitatii. In urma ar fi ingratitudine deca nu amu espune aci sinceramente, cumca Domn'a Cecilia Freund factu mare siervitiu causei prin portarea unei imense cantitati de apa cu carele si simbrasiu sei. — Multe asiu mai ave de eneratu despre acesta funesta catastrofa, dar' temandu-me ca voiu abusa de ospitalitatea angustului spatiu a pre amatei nostre gazete „Lumina“ conchidu istoriculu ei, avendu a vorbi despre modulu repararei acestei calamitati.

Deci cum vomu subveni? Cum vomu ajutora 33 de sufleté crestine, desperate mai ca si nihilistii de Rusi'a? dupa mine trei cai sunt la dispusetiune:

I. *Colect'a.* Adeca se se face un'a suplica catra consistoriile nostre ca se emita unu cerculariu catra tote parochiele din dioces'a Aradului pentru elemosina; inse dupa amarele esperintie ce avemu, acestu expediente nu credu se fie incoronatu de succesu, pentruc'a dorere si er' dorere marea maiortate a preutimei—onore si er' onore micei minoritati—este atatu de indiferenta si indolente la casuri de acestea, incatu candu comunica cerculariulu respectivu cu poporeni vorbescu cu diumetate de gura, — dicensu cam asi: „Iubiti Crestini!“ Ne-au venitu unu cerculariu dela consistoriulu din Aradu cumca comunitatea N. a dearsu si ar vrea se-si edifice scola etc. si voi*) se-i dati ajutoriu ce veti vrea; cu atata apoi e conchisa tota indemnarea la contribuire pentru nefericitii, elu preutulu nu pune man'a in posunariu, pentruc'a elu a uitatu teologia pastoralu, cumca „cea ce dice cu conventulu se confirme cu fapt'a,“ — nu pentru ca Domn'a lui casta esempta de sub legile caritatei crestine, Domn'a lui carele bucina in lume ca are 10 boi, sute de cubule de cereali si tote bunatatile nebunului din pericopi'a evangelica dela Luca, (Domineca 26 dupa Rosalie); decandu e preutu n'a pusu unu unicu cruceriu in tasulu bisericei. Elu in trei ani de dile catu fu in clerica nu vediu, cum in biserica catedrale, — dupa a carei'a usu, dico Teologia pastoralu:—se se conformeze bisericele din diocesa — ca episcopii mergu cu tasele la Archiereu, — apoi ca unii preuti din Aradu punu denariulu lor pre tasulu bisericei. — Domnule Redactoru! Asiu potea cita nume, dar' „nomina sunt odiosa“ ci Ve rogu cercati ratiociniile anuali ale bisericele, — cercati Ve rogu conspectele protterali despre colectarea de elemosina pentru scolele din Batuti'a si Monorasti'a, biserica din Deva etc. etc. si Ve veti convinge despre tristulu adeveru, cum ca ce preoti lasi avemu noi: — Acolo veti vede si 10 cr. dela ceva parochia, — si sciti Dlu parinte nici nu face dispusetiune se se porte tasulu de 3 ori prin biserica, ci la desele ursorii ale Protterului, lua din lad'a bisericei amintitii 10, altii 20 altii 30 de cruceri, si asi se curati (!!) de acestu impositu odiosu (!!) —

In togma stamu si cu parastasele pentru mecenatele Gojdu si marele nostru Andreiu. — Sunta comune, unde nime nu scie despre parastasele lui Gojdu, dar' despre marele Andreiu sciu atata ca se sunara campanele. **) In faci'a acestei constelatiuni tragedice vedemu dar' ca pre calea colectei nu se potu ajutora dearsii Iosasieleni. — In altu numeru vomu cerca a apretia si exploata a II si a III. cale.

Dle Redactoru! Departe se fie, ca eu asiu scrie cu ce vamania asupr'a clerului, nu — eu sciu din cea mai genuina sinceritate a sufletului meu, pentru corectiunea preotilor, pentru ca si eu sum preutu si me dore candu vedu pre colegii mei uitandu-si de marea misiune ce ne-a impus'o mam'a nostra biserica, si de rezultatulu ce natiunea astepta dela noi.

*) Cea mai bizara expresiune dela predicatoriu e candu deapurarea dice catra auditori, voi sunteti detori a face ast'a si ast'a, in locu de noi; apoi biserica, scola, tierin'a vostra; in locu de biserica, scola, tierin'a, ratulu nostru etc. etc.

**) Domnii Protteri aru face mare serbitiu causei deca prin nisce agenti in secretu, aru controla celebrarea parastasului pentru mecenatele Gojdu in venitoria luna a lui Februariu an. 1874.

Ioane m. p.
Presbiterulu.

Mai o voce referitoria la cestiunea: *Institutiunea de inspectiune in scolele nostre romane, si la reorganizarea sa mai acomodata si mai corespundietoria.*

Cumca reorganizarea cestiunei acesteia este un lucru momentosu in afacerile nostre scolare, si cumca este de interesu publicu, pote ori si cine se creda si deca o crede si marturisesce cine-va acest'a, noue invetiatoriloru poporali ni compete in prim'a linia mai cu mare drepta si adeverata pretensiune; caci noi suntem cari o vedemu ca unu lucru necesariu pentru mai buna progresare invetiamentulu; er' reorganizarea ei mai corespundietoria, noi o simtimu in tote dilele.

Modalitatea de a se reorganisa institutiunea acest'a am atins'o in nr. 48 alu „Luminei“ si mai bine in nr. 24 alu acelia-si foi unde numai despre obiectu am tractatu, inse ca bunaora pentru tote lucrurile ce sunt de interesu publicu asi si aci pentru principiu si parerea individuala am fostu atacatu de unu D. „A“ corespundinte la intrebarea acest'a in nri. 38 si 62 ai foiei „Albin'a“ in cari corespundintie D. „A“ denegandu de totu interesarea de astfelu de idei merge pana acolo catu striga in gur'a mare ca discutarea cestiunei acesteia nici nu merita se fie preocupatoria de colonele foiloru nostre scolastico-literaria si acest'a o denega atunci candu 'si da spresiunea „ca cu voi'a seu fora voi'a seu si fara de scirea Redactiunei s'a publicatu acest'a cestiune delicata in colonele Luminei“ etc. . . . Bravo! asi frate in Traianu, Dtale nici nu-ti mai trebuie invetiatura mai multa decatu cata posiedi?! Jelnicu lucru! candu audimu astfelu de espeptatoriuni si plane de la atari, cari sunt dora si deputati sinodali, acarora chiamare tocmai ca li pune in detorintia — reorganizarea unoru lucruri atingatore de scola si biserica pentru de ane intari in vieti'a nostra literaria. Pardon! Dlu meu! n'am sciutu ca am de lucru cu deputatu sinodalu caci de sciemu, pote ca discutam cestiunea acest'a mai cu complimentu, adeca dupa cum dici „sine ira et studio“ er' nu cu atata vehemintia si mania dupa cum afirmi si presupuni despre mine „der' ierta-mi ca se fi iertatu!“

Eu Dlu meu, din capulu loculu n'am recomandat inspectiunarea protopopiloru eschisvintie, ma dupa cum ai pututu se citesci amu racomandatu cea a mireniloru dicandu, ca cercurile se nu fie atatu de anguste er' inspectorii se se salariseze, si am disu ca inspectorii se fie mireni 4—5 la numeru er' nu precu dici Dta „ca citi-va der' forte pucini si pote ca nici unulu“ aceste ale Dtale intru adeveru sunt frase si imputatiuni nemeritate si neadeverate. Eu nu am de cugetu si nu voescu nici a te reflecta nici a te refusa, Dta ai parerile Dtale eu ale mele, cumca care unu mai salutari pentru redicarea velulu intunecosu alu mintii? dreptulu de a judeca despre aceste lu rezervu pentru publiculu cetitoriu; eu me marginescu la aceea, ca principiile sunt de combatatu si din incidintele acest'a procedandu, statulu meu invetiatorescu tocmai pretinde dela mine, ma-mi si impune detorintia de a ofta unu ceva, prin acarii'a intrevenire, di influentia, invetiamentulu ar lua unu sboru mai mare si mai efectuosu intre care impregiurari apoi pe langa acea, ca ne interesamu de invetiamentu, fiindu controlati mai din adinsu in pasiurile nostre ne-amu lupta si am aduce mai mari si mai multe sacrificii pe altariulu aceluia si ne-amu ocupat mai multu cu caus'a acest'a, si asi dora mai cu mare efectu am pote starui pentru simpatizarea poporului nostru catra sciintia si desvoltatiune, care poporu apoi numai asi va pote veni la cunoscintia adeverulu de a-si cunoște si elu detorintia catra scola si invetiatoriu.

Se facemu o revista scurta peste poporele cele culte, si presetorganizarea de carea se folosescu in afacerile lor interne, potemu deveni la aceea convinctiune ca in urm'a alterisarii — schimbarii — formeii institutiuniloru lor, firesce ca cu scopu de a lua pre sine o forma mai naturala, — a devenitu la o pusetiune mai buna atatu in cele spirituale catu si materiale! Si apoi ore tendintia acest'a nu e si a nostra? Ore nu ne ocupamu si noi pentru interesele susu numite cu astfelu de idei? si ore nu pentru acest'a ne demitemu a discuta publice atare cestiune, a careia urmare in fine de buna trebuie se fie cunoscuta? — Da, asi e, der' nu dupa toti! —

Noi On. cetitori, facia de cele ce se referescu la biserica si scola trebuie se fimu catu mai seriosi, er' in realizarea lor, deca acele sunt cunoscute de bune, se servimu de spriginu, caci sanctuariulu unei natiuni este ingrijirea de sine si de ale sele, fie acele ce vor fi numai deca sunt indreptate spre binele comunu spre infflorirea comuna si servescu spre prefacerea releloru in bune, spre asigurarea esistintiei mai fericite si mai onorifice a unei natiuni, mai apoi putintia de a tiene in vigore cele castigatate in timpul favoritoriu. Aceste sunt ce m'au indemnatu si m'au indreptatitu a discuta cestiunea: „Reorganizarea institutiunei

de inspectiune scolara pe calea publicitatii; — aceste aru fi, ce aru chieamá pe fratele in Traianu la aperare si la consolidare spre binele nostru comunu abdicandu numitul de patim'a de a refusá séu deminti pre cei-ce se ocupa cu de aceste — de si suntu tineri. —

Fie deci se abdicemu de calumni, se ne intrunimu sub stindardulu patriotismului romanescu si opiniunilor particulari in locu de a le atacá, se li damu dupa impregiurari spriginulu recerutu, ca asia cele ce suntu de emendatu se le emendam. Este fórte absurdu candu cineva se provóca la aceea: cá óre inspectorii guvernamentali — cei salarisati — mai multu facu in interesulu invetiamentului, de cátu ai nostri cei ne salarisati? si este absurdu cu atáta mai vertosu cá celu ce ni da ast-feliu de intrebari, acela se vede a fi de unu acordu cu proverbiulu: „Déca sbóra altii in focu se sburamu si noi,“ apere Ddieu si ferésca! Noi tocmai acolo trebue se nisuiamu ca in tóta privinti'a se escelamu prin tactulu documentatu de noi in afacerile nóstre momentóse de pana acuma, ér' nu se urmamu si se petrecemu in evidintia poftele unor'a ce dóra nu suntu demne de consideratu.

Deci in finea atátoru vórbe, fie si Dlu „A“ „de unu acordu cu mine si cu alti amici ai causei acesteia si toti dinpreuna se strigamu. „Credemu Dne si marturisimu cá este necesaria reorganizarea inspectiunei scolare de astadi cu scopu de a fi mai corespundietória instructiunei poporale, ce se insira intre recerintiele nóstre cele principale ale timpului modernu. Ce se atinge de notiti'a onoratei Redactiune a „Albinei“ „cá nu a primitu de la nime nimic'a in acést'a cauza“, reversele ce le am dela oficiulu postalulu din Curticiu servescu de documentu. *) —

Florianu Ciór'a m. p.
Invetiatoriu.

*) Erá de lipsa se tramiti Reversele in origine séu in copia On. Redactiuni Albina, cáci neregularitatea ma chiaru reotatea unoru oficiani postali s'a doveditu si pe la noi de multe ori. E durerosu pentru noi si daunosu pentru cauza candu din discusiunea obiectiva alunecati in personalitati si Te rogamu in viitoriu a nu discutá obiectulu in forma de polemia chiaru si déca vei ff provocatu.

Red.

Concursu.

3

Pentru ocuparea statiunilor devenite vacante din inspectoratulu alu XX. Risculiti'a Protop. Halmagiului comitatulu Zarandului se deschidu urmatórele concurse. —

1. Statiunea invetiatorésca dela scól'a romana gr. or. confesiunale din *Risculiti'a* e impreunata cu emolumentele urmatóre:

a, Salariulu in bani gata solvindi pe patrariu, 200 fl. v. a.
b, quartiru liberu si gradina de legume. —

c. 6 orgi mari cubice de lemne de focu din cari e a se incaldí si scól'a. —

Doritorii de a ocupá acésta statiune suntu avisati asi tramite recursurile loru, multu pana la $\frac{7}{19}$ Octob. a. c. candu se va tiené si alegerea in facia locului in *Risculiti'a* subscrisului inspectoru de scóle.

2. Statiunea *Tomesci* impreunata, totu cu aceleasi emolumente; terminulu alegerei va fi in $\frac{14}{26}$ Octob. dupa esitul din sta liturgia. —

3. Statiunea *Vati'a de josu* asisderea impreunata totu cu astufeliu de emolumente ca celea din taiu si terminulu alegeri va fi in $\frac{14}{26}$ Octob. la 3 óre dupa amediadi in localitatea scólei din *Vati'a de josu*. Doritorii de a ocupa unulu din acéste statiuni suntu avisati asi instrui recursurile loru in intielesulu statutulu órganicu si ale adresa subscrisului inspectoru cercuale de scóle.

Halmagiu in $\frac{20 \text{ Septembrie}}{2 \text{ Octob.}}$ 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu

Nicolau Hentiu inspectoru cercuale de scóle din cerculu alu XX-lea locuesce in Halmagiu comitatulu Zarandului.

Concursu.

2

In urm'a contielegerei avute cu inspectorulu cercualu, — din partea comiteteloru parochiali se escrie concursu pentru deplinirea posturilor invetiatoresci in urmatóriele comune:

1. Cheriu, emoluminte: cortelu liberu cu gradina, 60 fl. v. a. 10 cubule de bucate si $\frac{1}{2}$. sesiune de pamentu.

2. Hidisielulu superioru, cu cortelu liberu si gradina, 50 fl. v. a. 12. cubule de bucate si pamentu de 3 cubule.

Doritorii de a ocupá aceste posturi invetiatoresci suntu pofiti a-si tramite petitiunile instruite cu documinte despre portarea morala si calificatiunea receruta, — la inspectorulu subscrisu in Oradea-mare, pana in 7. octob. a. c. st. v:

Pentru comitetele parochiali

Oradea-mare 20. Septembrie 1873.

Nicolae Zigre m. p. inspectoru cercualu.

Concursu.

1

Pentru statiunile invetiatoresci din Cerculu inspec. Rabagani.

1. S. Lazuri, cu emolumintele: 100 fl. 6. cub. de bucate 6° de lemne.

2. Iosani-Goil'a emolum. 66. fl. 66 cr. 6. cub. de bucate si 3° de lemne.

Competitorii au asi tramite recursurile sale instruite in modu recerutu pana la 10. Octob. vechiu la subscrisulu in Ds. Forro-postá ult. Belényes.

Ds. Forro in 25. Sept. 1873.

Din incredintiarea respectiveloru comitete parochiali **Vasilii Papp** insp. scol. in cerculu Rabagani.

Concursu

2

pentru parochi'a, din comun'a P. Susagu, si filialu Talmaciu; cu care suntu legate urmatórele emoluminte pamentu aratoriu de 6 cubule de samenatura, birulu dela 260 asecate un'a mesura cucuruzu stólele indatinate si cortelulu sase esarendá.

Doritorii, suntu avisati a-si tramite recoursele instruite in sensulu statutulu órganicu sub adresá comitetulu parochialu subscrisului administratoru protopopescu in Beliu pana in $\frac{14}{26}$ Octob. pe care diua e defipta alegerea

Beeliu $\frac{16}{25}$ Sept. 1873

comitetulu parochialu

In contielegere cu mine **Ioanu Capitanu** adm. protop

Concursu.

3

Pentru ocuparea statiunei invetiatoresci de a III clasa normala tractuala gr. or. din Halmagiu

Salariulu este 500. fl. v. a. si 5, stangeni de lemne din carii debue a se in caldi si scól'a.

Doritorii de a ocupá acésta statiune au a si tramite recursurile pana in 30. Septembrie st. vechiu, candu se va tiené si alegerea, avendu de ale adresá inspectorulu cercualu de scóle **Gratianu Pappu** in Halmagiu. —

Dela recurentu pe longa recerintiele prescise in statutulu órganicu se recere ca se aiba cunoscintia despre limb'a magiara si germana, si ca se aiba celu pucinu 4 clase gimnasiale. —

Halmagiu in 11. Septbre 1873.

In contielegere cu comitetulu protopresviteralu **Gratianu Pappu** insp. cerc. descol.

Concursu.

3

Pentru statiunea invetiatoresca romana de confesiunea gr. or. din Comun'a Banesci si filialulu Cristesci, cu terminu pana in 1. Octob. a. c. st. vechiu candu va fi si alegerea, salariu anualu impreunatu cu acést'a statiune este 250 fl. v. a. 5. stengeni de lemne, cortelu liberu si gradina. —

Doritorii de a ocupá acésta statiune se avisédia asi tramite recursurile instruate conformu reguleloru prescise in statutulu órganicu celu multu pana la terminulu mai susu amintitu, avendu ale adresá subscrisului. —

Halmagiu in 11. Septembrie 1873.

In contielegere cu comitetulu parochialu. **Gratianu Pappu** insp. cerc. de scól.